

Föreningen Gamla Carlsrona Medlemsblad

Kaulskroniten

1 - 97

Se sista sidan!

VÄLKOMMEN TILL ÅRSMÖTE

Onsdagen den 2 april 1997 kl 19.00
Bibliotekets Hörsal – ingång Borgmästaregatan

Program: Förhandlingar
Utdelning av stipendier
"Torparpojken som fick spela vid kungens hov"
Ingvar Lundmark om torparpojken Andreas Randedell, Ramdala

---

27 april 1997 3 *Enian Raskum*
BUSSUTFÄRD

Söndagen den 27 april, med avresa från Rådhuset kl 09.00

- Vi besöker: 1. Fridlevstad Hembygdsmuseum
2. Älmtamåla Skolmuseum i Holmsjö
3. Sanatoriemuseum i Fur

Medtag matsäckskorg till "en solig backe"
Kostnad för buss och entréer: Fritt. Endast för medlemmar
Anmälan göres omgående och framgent i lokalen, onsdagar 17–19 eller
per tel 0455–101 91 samma tid. Begränsat antal, 60 pers

---

13 juli 1997 3 *Enian Raskum*
BUSSUTFÄRD

Söndagen den 13 juli, med avresa från Rådhuset kl 09.00

1. Ångaren Thor, Helgasjön i Växjö: slusstur, 2,5 tim
Medtag matsäckskorg för förtäring ombord
2. Emigrantmuséet, Växjö

Kostnad för buss och båtfärd samt entré till muséet: 50:– (starkt subventionerat). Endast för medlemmar
Anmälan göres omgående och framgent i lokalen, onsdagar 17–19 eller
per tel 0455–101 91 samma tid. Begränsat antal, 60 pers

Erik Langemarks trappa

Tre tunga namn i Föreningen Gamla Carlscronas historia. Fr.v. Bert Svanstein, ordf. 1970–81, Göran Kockum, eldsjäl de senaste 15 åren och Erik Langemark, styr.led. i 46 år, 1948–94.

Den 26/10 invigdes Erik Langemarks trappa – passagen vid Stadsbiblioteket från Borgmästaregatan mot Stortorget. Föreningens förre ordf. Bert Svanstein hade tagit initiativet till namngivningen. Göran Kockum talade å föreningens vägnar med tyngdpunkten på Langemarks insatser i bokform under årens lopp. Ordf. i kultur- och fritidsnämnden Angela Persson, lät täckelsen till skylten falla, vilken har betalats av medlemmen Olle Sivall, Visby.

Föreningen Gamla Carlscrona

Organisationsnummer 835000-3482

Postgiro 64 48 62-5

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlscrona, Nr 1, 1997
12:e årgången. Upplaga 4.500 ex.

Föreningen Gamla Carlscrona, Borgmästaregatan 1, 371 31 Karlskrona

Tfn: 0455-101 91 Telefonsvarare: 101 90

Redaktör:

Sten A. Petersson, Tobias väg, 370 22 Drottningstjärn, tfn: 0455-33 94 27

För uppgifter i medlemsbladet ansvarar resp. författare.

Min första arbetsplats i Karlskrona 1934

av Inga Rostin (med bistånd av Per Rostin)

Först en liten kort historik om Stadshotellet, som blev min första arbetsplats, när jag som 16-årig flicka den 1 februari 1934 kom till Karlskrona.

Den förnämsta av de byggnader, som uppfördes efter 1887 års brand, vilken härjade på stora delar av Ronnebygatan, var såväl beträffande storlek som formgivning utan tvivel Stadshotellet, som ritats av arkitekterna Löfgren och Paulsson. Denna byggnad, med sina vackra, monumentala fasader åt Ronnebygatan och Stortorget, med sin ståtliga uppgång från torget till den magnifika festvåningen, får anses höra till sin tids mest lyckade större byggnadsverk i vårt land. Hotellet s invigning ägde rum med en fest och bal tisdagen den 18 november 1890.

Hotellfastigheten hade, sedan avbrända tomter inköpts, en areal av 2.610 kvm.

Samtiga lokaler och lägenheter inom egendomen uthyrdes på längre eller kortare tid. Några av de första hyresgästerna var då: Sällskapet i Karlskrona, en lägenhet om 6 rum i sydöstra flygeln, årshyra 1.000 kr; Köpman O E Nyman, en butikslokal om 1 rum på två år, årshyra 500 kr; AB Blekinge Bank, en lokal om 4 rum i nordvästra flygeln på 10 år, årshyra 1.500 kr.

Uppvärmningen av alla rum skedde med ett hundratal kakelugnar. Elströmmen kom först 1907, men Stadshotellet var ett av stadens första företag som hade elbelysning. Kraftkällan bestod av en generator, som drevs av en fotogenmotor.

Alltsedan hotellbyggnadens tillkomst har Amarantherorden haft sina sammankomster med bal förlagda till Stadshotellets festivitetsvåning.

Hotell- och restaurangrörelsen var utarrenderad av hotellbolaget till följande:

1890 – 1905 Direktör Edv. Berthelsen

1905 – 1907 Direktör Joh. Sedvall

1907 – 1911 Direktörerna Feldmann och Brissman

1911 – 1920 Direktör Eugen Brissman

(Vid direktör Brissmans frånfälle gav styrelsen för hotellbolaget i sitt protokoll den 11 mars 1920 uttryck åt sitt beklagande av den förlust, som drabbat hotellbolaget genom direktör Brissmans, mänskligt att döma, för tidiga bortgång och erinrade om det goda samarbete, som alltid varit råddande mellan styrelsen och honom, och ville giva uttryck för sin tacksam-

Ronnebygatan österut före branden 1887. På gatans högra sida fram till N Smedjegatan ligger i dag Stadshotellet/Statt Hotel.

Norra Smedjegatan från Stortorget före branden 1887.

het för den goda skötseln av bolagets egendom. Hyreskontraktet överläts samtidigt till direktör Brissmans efterlämnade maka.)

1920 – 1926 Fru Stina Brissman

1926 – 1941 Direktör Oscar Engman

1941 – Direktör Gottfrid Rydenius, VARA-bolaget, Göteborg.

Därmed började en ny era för Hotellaktiebolaget i Karlskrona.

Nu till mina egna minnen från mitt livs första arbetsplats i sjöstaden.

Det var ett stort steg, som jag då gjorde till en helt främmande miljö, som jag inte hade upplevt tidigare.

Jag var ju född på landet; mina föräldrar hade ett familj jordbruk, och vi hade allt gott som jorden gav i form av olika sädesslag, god potatis, grönsaker, fruktträd av alla slag, och när tiden kom var ängs- och skogsmarkerna fyllda med blåbär, lingon och svamp. Så hade vi alla våra husdjur, höns och kycklingar, som matades med en naturlig föda, och som dragkraft hade far både oxar och hästar.

Någon elström existerade inte då på den svenska landsbygden, utan det var karbid- och fotogenlampor som stod för upplysningen, och så hade vi öppna spisar, som både värmden och lyste upp tillvaron. Vi var sju syskon och fostrades av rättvisa föräldrar till dugliga, arbetsamma människor.

Stadshotellet vid sekelskiftet, hörnet Ronnebygatan/N Smedjegatan.

I Karlskrona saknade jag nästan allt hemifrån. Luften var rå, kall och fuktig här i stan tyckte jag, för jag hade ju bott vid en ren insjö, som var omgärdad av fina ängar och lövskog bestående av björk och lönn, och jag hade bara andats hög, ren luft. För min personliga del blev det en radikal omskolning då det gällde arbete, mat och logi.

Chef för restaurangrörelsen mellan åren 1926 och 1941 var direktör Oscar Engman, som var en branschkunnig hotellman med kunskaper från det bästa köket i världen, det franska, alltså en kokkonstens mästare. Under hans tid var matsedeln på franska, och i köket tillagades endast förstklassig mat av fina, äkta råvaror.

Jag började nu som frielev, vilket betydde att jag fick arbeta i sex månader utan lön. Min far fick först inköpa erforderliga kläder samt hyra rum till mig ute i staden; fri mat ingick dock i villkoren denna första period.

Min debut i detta storkök var till en Amaranthbal 1934. Själva köksinredningen gick inte att jämföra med nutidens finesser med elspisar, kylanläggning och fläktar. All mat tillagades på koksspisar. Arbetstiden var kl 8 – 18 för oss elever. Som biträde fick vi arbeta kl 9 – 13; så följde fem timmars uppehåll, och sedan fick vi tjänstgöra från kl 18 till omkring kl 1 på natten. Dessa tider skiftades varannan dag, alltså den ena dagen kl 7 – 18 och den andra som ovan.

Stadshotellet, fasaden mot Stortorget.

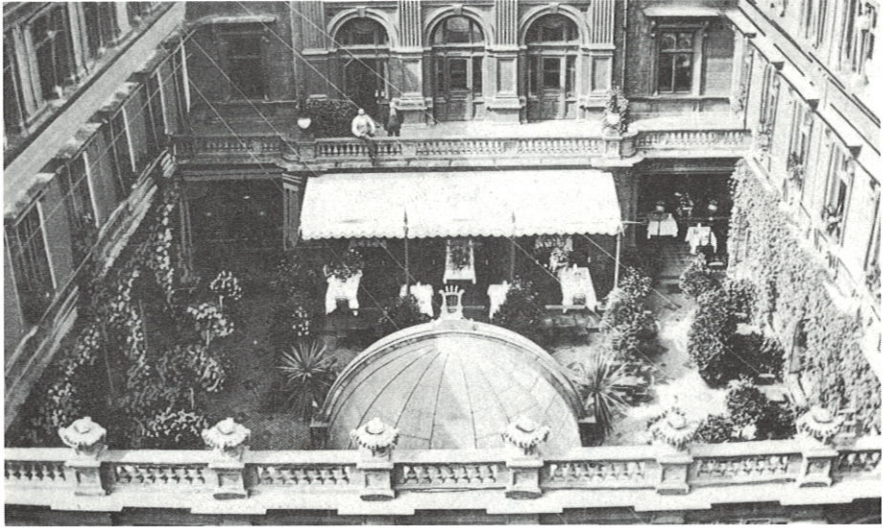
Första rätten till 1934 års Amaranthbal bestod av lax och spenat, men på den tiden fanns det laxar, som ej var av denna världen; de skulle vara konstnärligt upplagda med fenor, huvud och stjärtparti, dill och citron. Spenaten var hemlagad; det fanns ingen färdiglagad, så det var till att koka bladspenat i koppargrytor. Till andra rätten – Chaud-froid – hade från Norrland kommit djupfrysta, snövita ripor, som sakta skulle tinas upp. Endast bröstbitarna användes, resten av skrovet skulle kokas ihop, silas och till slut bli tjockt som sirap. Bröstbitarna stektes och skulle sedan dekoreras med blommönster av kokta ägg och grönsaker samt sakta skyas med sirap. Faten skulle dekoreras med apelsinkorgar med grepe och fyllas med röda bär, gröna tomater, gåsleverkulor och "persiennepotatis".

Som efterrätt serverades pistaschparfait, läckra gröna glassbomber med arraksmak, kanderade med blad och frukter. Konstnärligt utsökta dekorationer av spunnet socker prydde faten. När middagen var över vidtog dansen i stora festsalen, som blev till ett böljande hav av festklädda gäster. Musiken utfördes då av Kungl. Flottans Musikkår, denna afton iklädd glänsande vita uniformer och med endast äkta wienervalser på repertoaren. Under dansens förlopp fick vi i kökspersonalen lov av direktören att smyga oss upp på balkongen för att därifrån kunna beskåda ståten, vilket blev ett minne för livet.

I blåvita uniformer svarade Kungl. Flottans Musikkår, här under ledning av musikdirektör John Skoglöf, för underhållningen under balerna i Festivitetsalen.

Lagerlunden med musikpaviljongen. Den första musikkåren som gästspelade här sommaren 1891 var Kongl. 1:a Lifgrenadierregementets Musikcorps under ledning av musikdirektör Carl Mård. 1894 avlöstes Lifgrenadiererna av Skånska dragonregementets musikkår under Ernst Eklund. 1896 utfördes musik av den år 1893 uppsatta Carlskrona Artillerikårs sextett. Sedan följde Karlskrona Kustartillerireg:s och Kongl. Flottans musikkårer. Även civila orkestrar, t ex från Berlin, Wien och Budapest, gästspelade, liksom den populära Göteborgs Damtrio. Från min första tid på Stadshotellet, sommaren 1934, minns jag sångerskan Karin Juel, som uppträdde i en vacker blå klänning inför en begeistrad publik.

Vid tvåtiden på natten kom direktör Engman in i köket och förkunnade att det snart var tid för nattmaten, som bestod av bl a sillgratänger av äkta islandssill, varvad med lök och potatis. För att gratinera dessa fick vi elda upp koksspisarna; det gällde ju att få upp hastig värme, men med s k fettgrevar gick det bra. Det sprakade som fyrverkeri i eldstaden, och färdigt blev det.

Klockan var nu omkring 5 på morgonen, då vi satt i vårt personalrum och blev bjudna på champagne; det var min lön efter ett mycket långt arbetspass, alltså inget extra betalt för övertid, och jag var då bara frielev.

Efter detta elddop med Amaranthbalen kom vardagen och med den andra samkväm med olika sällskap, som bl a bestod av officerarnas måndagskvällar. Då var det en speciell rätt, en stående sådan, nämligen pyttipanna med ägg, rundstekta på plättjärnet, råstekt skuren potatis och finhackad lök. I denna rätt ingick tre-fyra sorters kött, också skuret i småbitar, vilket var väldigt viktigt. Det tog lite tid, innan jag lärde mig den svåra

Lagerlunden med ingångar från Smedjegatan. Här utanför stod om kvällarna många karlskronabor och lyssnade till fin musik av kända kapell, utländska såväl som svenska. Statyerna överst symboliserar sjöstaden.

konsten att skära fört och fint. Det gällde att styra fingertopparna, så att de inte kapades. Rätten skulle serveras i koppargrytor, kvällen till ära nyputsade av personalen i kopparköket, som gjorde det värsta jobbet. Putsmedlet var en speciell sort av alla samlade citronskal och grovt rågmjöl, som blandades, jästes och var mycket effektivt till kopparkärl, men ej skonsamt för händerna, ty det sved som elden, och några skyddshandskar existerade inte vid denna tidpunkt.

Så småningom kom våren, som var en jobbig tid med många sammanträden och middagar. Något som ofta förekom på matsedlarna på den tiden var morkulla. Det var noga med garnityr; hals och huvud skulle vara med som dekoration, lever och inkråm skulle tillagas och smaksättas med Real Tesoro-sherry och bredas på brödkrutonger och gratineras. Det fanns en rikedom av färska grönsaker att garnera med. Sparris fanns tidigt och vårens primörer.

Påskens delikatess var saltad laxrygg och korintsås, samt lammstekar med goda såser.

Valborg och 1 maj firades med vårliga primörer; det var lax med spenat och kyckling med sallad. Kycklingen levererades från Lösens hönseri. Så-

Interiör av Lagerlunden omkring år 1900.

Lagerlunden i festskrud med anledning av ett utländskt örlogsbesök.

Dukat och klart för de kungliga gästerna, med Oscar II i spetsen, och stadens honorariores inför högtidsmiddagen med anledning av Carl XI-statyns avtäckande den 4 oktober 1897. Festvåningen var bl a avsedd som Karlskrona stads representations- och mottagningslokal vid den tidens ofta förekommande utländska örlogsbesök.

dana lagom portionsdelikatesser finns inte i dag att uppbringa. Som efterrätt serverades vårens färska rabarberkompott. En finess var att bitarna inte skulle vara sönderkokta, utan hela.

Så småningom kom sommaren, och då började arbetet med att konservera, sylta och safta. Först kom jordgubbar, vinbär, hallon och alla slags grönsaker, bl a rikligt med sparris och spenat, detta för vinterns behov. Senare kom äpple-, päron- och plommonskördar samt gurkor, som lades ner i stora träfat. Som jag tidigare nämnt, fanns inte under mina första år några moderna kylanläggningar. Nedfrysningen av de s k kyldiskarna skedde med isblock som kom från isupplagen; dessa fick fyllas på flera gånger i veckan. Många isbitar fick vi krossa till bl a ostronen och block till 4-kronorssupéerna, som skulle rutas upp för att läckerheterna skulle stå svalt. För 4-kronorssupén kunde man få det mesta av delikatesser för finsmakare. En annan av vårens delikatesser var krustader med murkelstuvning, som var en mycket omtyckt rätt av färska murklor i grädde med sherrysmak.

Jag kom in i jobbet så småningom och lärde mig mycket, och till slut var det roligt allt, samt intressant. Sedan dess har jag arbetat med mat, som blev min livsuppgift. Jag blev erbjuden sommarjobb av direktör Engman i Ron-

Stadshotellets kök som det såg ut 1890 – 1941. Spisarna var koleldade. I samband med det stora ombyggnadsarbetet på sommaren 1941, sedan VARA-bolaget övertagit rörelsen, skedde en omfattande modernisering.

neby på den på 1890-talet uppförda Restaurant Flora, som var avsedd för brunnsгäster. Namnet härrör från Brunnens berömda rosenodling. Stadshotellet i Karlskrona behövde mig dock bättre för alla sina гäster.

Till sist en jämförelse av hotellivet på 1930-talet och i dag. Den gamla goda tidens atmosfär är nu för länge sedan försvunnen. I stället har kommit en mera opersonlig, strikt och enfärgad ton i framför allt restauranglivet, om till fördel eller nackdel må lämnas därhän.

Förr var det stamгästerna, officerarna vid Flottan och Kustartilleriet och så resandekåren, som satte den dominerande prägel på matsal och kafé. Varenda kväll var det fullsatt i kaféet, musiken spelade, punschen flödade och stimmet tycktes aldrig upphöra. Alla trivdes och mådde gott. Framför allt rådde inget jäkt och tydligen inga bekymmer för morgondagen.

Så kom då julafton, och då serverades middag kl 12 till abonnenterna, och kl 18 samlades personalen under några timmar till en gemensam middag, följd av dans kring granen och ett glatt samkväm med musik, kaffe och punsch. Därefter blev jag ledig över jul och nyår och åkte hem till mitt kära barndomshem och kände mig lycklig och glad efter mitt första arbetsår i en annan miljö.

Karlskronasonen Ivar Franke – kolorytmernas mästare

Av Lennart Kloo

Vid Dina besök på Stadsbiblioteket har Du troligen ärendet till hyllorna på galleriet med böcker i historia och andra fängslande ämnen. På Din väg uppför trappan bör Du höja blicken och låta Dina ögon vila på en syntes av ett somrigt Karlskrona, omgivet av blånande vatten med vita segel. Den stora målningen är signerad I Franke och försedd med texten "En kärleksförklaring till min hemstad".

Av en bekant, som under sin gymnasietid i Bromma haft Ivar Franke som lärare i teckning, hade jag hört att han var en inspirerande pedagog, som inte sällan tog gitarren och sången till hjälp för att frigöra elevernas kreativitet.

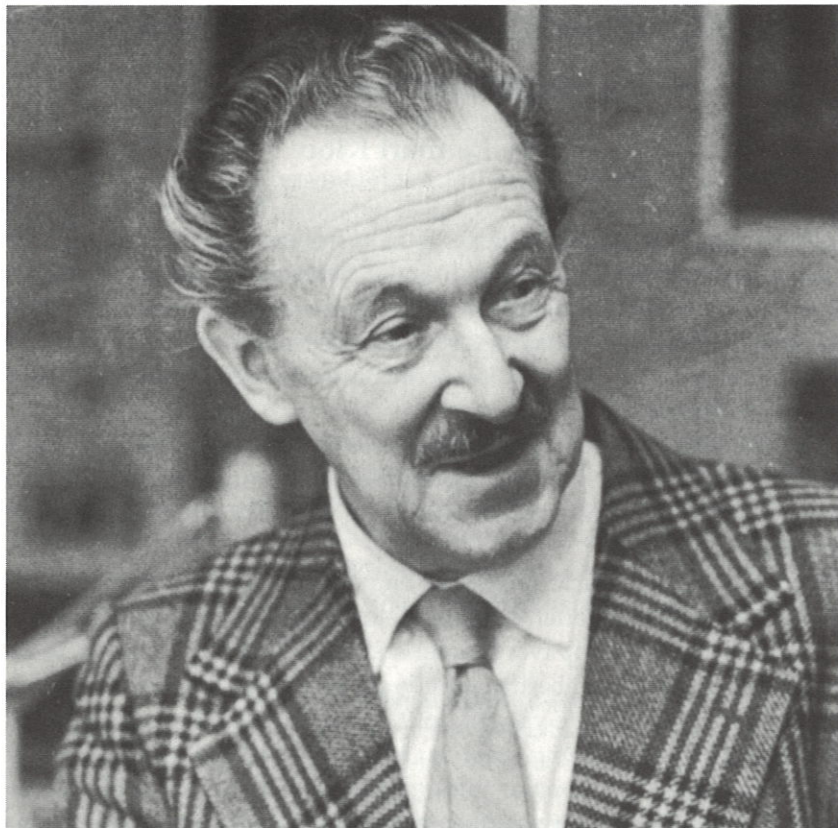
Jag hade i flera år varit nyfiken på en konstnär som uppenbarligen inte har uppmärksamats efter förtjänst i sin födelsestad. Inför ett gästspel i Stockholm ringde jag upp Ivar Franke, som bjöd hem mig på lunch. Så kom det sig att jag en novemberdag ringde på hos paret Franke i den vackra villan i Stora Mossen. Ute var det grått och kallt, men så snart jag kommit över tröskeln kände jag mig omgiven av en varm och gästvänlig atmosfär. Jag fick uppleva några timmar tillsammans med ett ovanligt charmerande värdpar i ett vackert och trivsamt hem, där allt vittnade om snille och smak, skönhetssinne och känsla för kvalitet.

I angenämt sällskap ilar timmarna snabbt, men jag hann ändå få en inblick i en rikt begåvad personlighet och en fullödig konstnärlig produktion.

Ivar föddes 1913 i den välkända konditorfamiljen Franke i Karlskrona. Redan som gymnasist hade Ivar börjat måla, och en framtid som konstnär lockade honom. Efter studentexamen utbildade han sig på Konstfackskolan i Stockholm under åren 1938–43. Dragningen till konstnärsyrket blev inte svagare av att både Isaac Grünewald och Otte Sköld rådde honom att bli målare.

Den första tavla som Ivar sålde – det var vid en samlingsutställning på Liljevalchs konsthall 1945 – inbringade hela 650 kronor.

Reservofficeren Ivar Franke var möjligen medveten om att – som 1500-talsbiskopen Peder Månsson uttrycker det – "Stridskonsten kan ej alltid föda den som är i henne lärder". Alldeles säkert är dock att han insåg att motsvarande gällde målarkonsten. Som anstår en realistisk och ansvars-

kännande familjeförsörjare arbetade Ivar därför i många år som teckningslärare på Södra latin och i Bromma läroverk.

Dock finns – eller fanns åtminstone förr – tre goda skäl att bli lärare, nämligen juni, juli och augusti, och därför blev Ivar en utövande konstnär vid sidan av sitt yrkesarbete. Under resor till Danmark, Italien, England och framför allt Frankrike målade han, när han inte studerade de stora mästararna i museerna, Tizian, Turner, Corot, Cézanne...

Uddcombs betydelse för den svenska konsten

Verkö hade efter den noblingska eran (se Kaulskroniten 2/1995) förvärvats av familjen Franke, enligt Ivar huvudsakligen för jaktens skull. Vid försäljningen av fastigheten inför Uddcombs lokalisering till Karlskrona föll en icke ringa summa pengar på Ivars lott. Han sade upp sin tjänst som teckningslärare för att äntligen kunna ägna sig helt åt sin stora kärlek (vid sidan om hustrun Marianne) – måleriet.

Sin första separatutställning hade Ivar Franke i Stockholm år 1969. Den väckte stor och smickrande uppmärksamhet och följdes raskt av utställningar i Paris, Biarritz och Palm Beach, Florida. Vid en stor samlingsutställning på Rivieran hade Ivar Franke sällskap av sådana berömdheter som Braque, Picasso och Salvador Dali.

Under en utställning i Gummesons konstgalleri 1978 skrev en recensent bl a: "Franke har gjort flera studieresor till Frankrike, vilket inte kunnat undgå att sätta sina spår. Hans måleri företer en mogen syntes av fransk målarkultur med Cézanne i botten, om man så får säga."

Vidare hette det: "Gemensamt för alla målningarna oavsett motiv är en välgörande balans och harmoni, en omsorgsfullhet utan pedanteri och ett fulländat behärskande av uttrycksmedlen."

Balans, harmoni, omsorgsfullhet var orden. Och ändå hade Ivar på utställningen med många "kolorytmern", vilka en annan recensent tidigare hade uppfattat som "våldsamma färgeruptioner, som avslöjar ett hetsigt temperament och en mycket driven teknik".

Konstnärens tekniska färdighet är tydligen oomtvistad. Själv tycker jag att "kolorytmerna" – begreppet har Ivar Franke själv skapat – mera vittnar om livsglädje och musikalitet än om ett hetsigt temperament.

När det gäller motiven visar Ivar Frankes produktion en stor bredd. Vid sidan om porträtt och stilleben finns där landskap från Italien, Frankrike, Hven, Gotland, Öland och Verkö. Ivar och Marianne är båda mycket fästa vid Karlskronas östra skärgård, och en tids vistelse i sommarvillan på Verkö har hört till den årliga rutinen. Många av Ivars målningar vittnar om hans intresse för kust, hav och segel, vilket fö även inredningen i det Frankeska hemmet gör.

Till Ivar Frankes 70-årsdag skrev Konstnärsklubbens dåvarande ordförande Carl Hampus Bergman om Ivars självständiga och värdefulla insats som målare men framhöll också mycket träffande hans personliga egenskaper med orden: "Ivar, Du har även förmågan att belysa tunga sinnen med Ditt muntra ljus. Vi har alla fått förmånen att känna Dig som en synnerligen god Kamrat och en härligt fri Konstnär. Fortsätt med Ditt glädjebbringande liv och lev väl; vi behöver Dig."

För mig var det en stor upplevelse att möta Ivar Frankes konst så rikt representerad i hans egen hemmiljö och att få tillbringa några timmar i så kultiverat, vänligt och trivsamt sällskap.

Med en hälsning till hemstaden och dess invånare förärade Ivar Franke Föreningen Gamla Carlsrona en målning, föreställande Klockstapeln i Amiralitetsparken. Nu har Du ytterligare en anledning att besöka vår föreningslokal, för där hänger tavlan.

Rättvisans vardag – en rättegångsdag 1947

av Klas Lithner – f.d. länsåklagare

Domböckerna ger en intressant bild av rättvisans vardag under en bestämd tid och i en bestämd del av landet, både i brottmål och tvistemål.

I samband med en föredragsserie med titeln "Rättvisans vardag" i Radio Blekinge den 6 november 1989 – 4 september 1990 valde jag ut en karaktäristisk rättegångsdag från var och en av de åtta domstolarna i länet, nämligen rådhusrätterna i Sölvesborg, Karlshamn, Ronneby och Karlskrona samt Listers, Bräkne, Medelstads och Östra häradsrätter.

Eftersom det tidigare dombokssystemet upphörde när den Nya rättegångsbalken infördes 1948, använde jag fem års mellanrum mellan varje domstol för att få tillräcklig spridning i tiden och kunna visa den ändrade ekonomiska, sociala och tekniska utvecklingen. Programmen täckte därför perioden 1912–1947, där året 1947 representerades av rådhusrätten i Karlskrona. Dess jurisdiktionsområde var endast den dåvarande staden, medan den nuvarande Karlskrona tingsrätt omfattar hela kommunen, inklusive den tidigare Östra häradsrätt.

Den juridiska bakgrunden

Den 1 januari 1948 fick Sverige en ny rättegångsbalk, som byggde på de tre principerna muntlighet, omedelbarhet och koncentration. Dessa innebar i korthet, att domstolarna skulle bygga sina avgörande på muntlig beskrivning genom förhör med parter, vittnen, målsägare och sakkunniga, att man skulle framlägga bevisningen direkt, inte på omvägar eller i andra hand, och att ett mål skulle avgöras efter en enda huvudförhandling utan uppskov. Dessutom införde man s.k. aktsystem, där man lade upp en akt för varje mål, som innehöll allt material i målet, inklusive protokoll från huvudförhandling och dom.

Före 1948 hade man ett annat system. En domstol hade, beroende på storlek, arbetsbelastning och lokal tradition, antingen en dombok för varje tingslag eller en för vår- och en för hösttinget eller en för brottmål och en för tvistemål. Man kunde också ha en dombok för lagtima, dvs ordinarie ting och en för urtima, som i huvudsak var mål mot häktade. Oberoende av alternativ började domboken för året emellertid med det första tingssammanträdet i januari och innehöll sedan i löpande följd protokoll från alla mål och ärenden i den ordning de behandlades, både nyinkomna och fortsatta. Den innehöll även domarna, som då kallades utslag. Handlingarna i målet bands antingen in i anslutning till respektive avsnitt i domboken eller förvarades separat i form av s.k. inneliggande handlingar.

Att jag förutom domböckerna även gått igenom lokaltidningarnas referat av den utvalda rättegångsdagen beror på att deras referat oftast är detaljerade och tillförlitliga och att tidningarna dessutom ger värdefull allmän bakgrundsinformation om tiden och platsen. Att det förekom så många bagatellmål vid domstolarna vid denna tid hade flera anledningar. För det första rådde absolut åtalsplikt i brottmål, vilket innebar att åklagare var skyldig att åtala alla brott han ansåg sig kunna styrka. Möjlighet till åtalseftergift infördes först 1944 beträffande ungdomar och 1948 i vanliga brottmål. För det andra fanns inte strafförelägganden, utfärdade av åklagare, utan även de minsta förseelserna måste behandlas av domstol.

Rättegångsdagen

Den utvalda rättegångsdagen var torsdagen den 16 januari 1947. Rådhusrätten hade separata domböcker för brottmål och tvistemål, och just denna dag förekom det inget av intresse på tvistemålssidan, varför jag inskränker mig till brottmålen, som ju brukar vara mer spännande, även på den anspråkslösa nivå som det här blir fråga om. Rådhusrätten, som först i och med nya rättegångsbalken 1948 fick nämnd i vissa mål, bestod alltså denna dag av tre jurister. Ordförande var borgmästaren Ebbe Dymling och de båda övriga var rådmännen Fredrik Flensburg, tillika protokollförare, och Alf Hammarberg. Dymling var född 1894 och blev borgmästare 1939, en tjänst som han innehade till pensioneringen 1961. Flensburg var född 1887, blev stadsfogde i Karlskrona 1919 och brottmålsrådmän 1924, från vilken tjänst han pensionerades 1953. Hammarberg slutligen, som var född 1905, blev civilrådmän 1941 och borgmästare vid Dymlings avgång, en tjänst, som han innehade till sin död 1971. Åklagare var stadsfiskalen Carl Wilhelm Sjögren, född 1909, som 1945 blev stadsfiskal, tillika polismästare i Karlskrona, (en ovanlig kombination av titlar). 1949 blev han polismästare i Halmstad, en tjänst, som han innehade till 1975. Efter dessa biografiska notiser övergår jag till dagens brottmål. Det var f.ö. barockt, att tre högt kvalificerade jurister skulle sitta och döma i sådana bötesmål, som det till stor del var fråga om.

I mål nr 6) var en pensionär från Saleboda och en byggnadsarbetare från Karlskrona åtalade för "kafésupning" på ett kafé vid Arklimästaregatan och den förre även för fylleri. De erkände och fick böta, den förre 50 och de senare 30 kr. Från den förre förverkades också 10 cl brännvin och 15 cl konjak, (Vilket är en överraskande kombination. Jag hade nämligen trott, att endast brännvin begagnades till kafésupning, i kopp, i kanna eller på toaletten.). 10 kr av vardera bötesbeloppet skulle ställas till magistratens förfogade för att användas som uppmuntran åt på detta område särskilt förtjänt polispersonal, alltså ett tidigt exempel på prestationslön.

I mål 17) dömdes en brännare från Karlskrona för fylleri till 20 kr i böter,

sedan han erkänt genom ombud. 25 cl sprit förverkades. Det var f.ö. ganska vanligt, att tingshus- eller rådhusvaktmästare uppträdde som ombud i mindre mål, men jag vet inte, om det ansågs som en tjänsteplikt eller medförde ett arvode av 5 eller 10 kr.

I mål nr 18) dömdes en verktygsarbetare från Karlskrona för samma förseelse till böter 30 kr.

I mål nr 19) var en högbåtsman från Karlskrona åtalad för brott mot ordningsstadgan för rikets städer. Detta bestod i att hans hund, en stor lapphund av åtta års ålder, på Drottninggatan hade bitit sönder rocken för en maskinist av 2:a graden från Lyckeby. Ombud för målsäganden var jur. kand. Olof Schultz i Karlskrona. Han yrkade skadestånd med 40 kr för värdeminskning på rocken och 35 kr för obehaget att bli anfallen av hunden, alltså ett slags psykiskt lidande. Svaranden erkände och medgav 20 kr i skadestånd för värdeminskning på rocken, som han låtit reparera men medgav inget för obehaget. Han dömdes till böter 10 kr och 40 kr i skadestånd för värdeminskningen, däremot inget för obehaget. Eftersom händelsen var privat, även om båda tillhörde marinen, kunde det ju inte bli något brott mot strafflagen för krigsmakten.

Mål nr 20) var ett åtal mot en arkitekt från Rödeby för parkeringsförseelse på Drottninggatan. Han hade haft sin bil stående där 1 timme 35 minuter, medan högsta tillåten tid var 5 minuter. Han erkände genom ombud och dömdes till böter 10 kr.

Mål nr 21) gällde en grosshandlare från Karlskrona, som inte betalat radiolicensen. Även han erkände genom ombud och dömdes att böta 25 kr.

Mål nr 22) var ett åtal mot en agent från Linköping för ringa misshandel och förgelseväckande beteende. Det förra bestod i att han på allmän plats tilldelat en skrothandlare från Mörrum två knytnävsslag i ansiktet och det senare i att han fört oljud och hindrat andra trafikanter att komma fram. Det senare hade skett efteråt och på annan plats. Svaranden erkände genom ombud, vilket normalt var rådhusvaktmästaren. Målsäganden hördes som bevisning. Bråket hade börjat på ölhallen Cerevisia, vars läge inte framgick, och sedan hade de båda männen druckit hemma hos en bekant. Straffet blev 30 dagsböter x 3 kr för den ringa misshandeln och 20 kr för det förgelseväckande beteendet eller tillhoppa 110 kr. (Svaranden hade f.ö. delgivits stämningen i sin hemort Linköping av en poliskonstapel där, vars son jag samarbetade med, när jag 1961–64 var tf. landsfogde i Östergötlands län i de s.k. Tigerhajsmålen. Sonen var kriminalare och specialist på skojarbrott.)

Mål nr 23) var ett åtal mot en värnpliktig vid kustartilleriet, som från Regnbågen tagit med sig ett ölglas, värt 1 kr, vilket rubricerades som snatteri. Han erkände, skyllde som så många andra på berusning och dömdes till 5 dagsböter x 4. Jag antar, att dagsbotsbegreppet bestämdes efter hans normala civila inkomst, inte efter den militära dagspenningen. Dagsbotsbeloppet skulle ju motsvara vad som blev över, sedan man betalat nödvändiga utgifter. (Många år senare skulle det enligt riksåklagarnas anvisningar bestämmas till 1/1000 av årsinkomsten.)

Mål nr 24) var ett åtal mot en furir vid Flottan för misshandel. Han hade misshandlat en f.d. bagare, som han inte kände, genom att i spritpåverkat tillstånd provocerat tilldela offret en dansk skalle, som skadat en tand. Svaranden erkände genom ombud och dömdes till 40 dagsböter om 2:50 kr. I dag skulle säkert ett sådant brott ha straffats strängare.

Mål nr 25) var ett åtal mot en grovarbetare från Karlskrona för grov stöld av 130 kr genom inbrott hos en chaufför. Svaranden var anställd som korvförsäljare hos målsäganden och skulle redovisa dagskassan i dennes bostad, men denne var inte hemma. Eftersom svaranden behövde pengar, hämtade han en genomgångsnyckel, gick in i bostaden och stal pengarna ur ett skrivbord. Målsäganden hördes som bevisning och påstod, att han förlorat 200 kr, men svaranden dömdes bara beträffande de 130 som han erkänt. Straffet blev 3 månaders fängelse villkorlig dom utan övervakning och 130 kr i skadestånd. Det framgår inte av handlingarna hur stor dagskassan var eller varför inte svaranden förskingrade den istället, men han kanske hoppades att inte bli misstänkt för inbrottsstölden. Påföljden förutsatte att han hade god prognos och levde under ordnade förhållanden. Rättens val av straff var grundat på en personundersökning, som hade utförts av en jur. kand., som fick 50 kr i arvode.

Det sista målet, nr 26), var ett åtal mot en direktör i Lyckeby och en

åkeriägare i Fjärdsjömåla för vårdslöshet i trafik, alltså brott mot vägtrafikstadgan. Den förre hade kört personbil och den senare lastbil. De hade kolliderat i hörnet av Järnvägstorget vid Borgmästarekajen. 1947, när jag började som åklagare i trafikmål i Göteborg, var det mycket ofta så att kollisioner ledde till åtal mot båda bilförarna. Personbildsföraren biträdades av jur. kand. Åke Wahlestedt i Karlskrona, född 1914 och advokat där från 1948. Ägaren av personbilen yrkade genom advokat Lennart Nordheim i Karlskrona skadestånd av båda förarna med 1.122 kr. Han var advokat där 1933–67. Båda förarna bestred vårdslöshet och ville lägga ansvaret på den andre. Åkeriägaren, som ägde lastbilen, begärde uppskov för att rådgöra med sitt ombud, jur. kand. Bengt Nyhed i Karlskrona, som denna dag var upptagen av en annan rättegång. Rådplägningen skulle förmodligen gälla skadeståndsfrågan. Rådhusrätten beviljade framställningen, och målet uppsköts till den 30 januari, då det skulle slutföras. Nyhed hade 1942–50 juridisk byrå i Karlskrona och övergick 1962 till statstjänst i Personalpensionsverket, där han slutade som byrådirektör.

Referatet

Blekinge Läns Tidning refererade den 17 januari under den stående rubriken Dombord flera av målen. Bland rubrikerna var:

- 1) bröllopsfirare började slåss (det gällde furiren, som skullat bagaren)
- 2) stoppade ölglaset på sig, en något överförfriskad vpl tog med sitt öglas med innehåll, eftersom han inte orkade dricka ur det
- 3) för inbrott och stöld av 130 kr stod en grovarbetare åtalad
- 4) kafésupning och slagsmål hade några yngre män gjort sig skyldiga till. En ung skrothandlare hade råkat stöta en annan på näsan
- 5) ilsken hund kontra högbåtsman, vilket ju var en förväxling. Den korrekta rubriken hade varit "Högbåtsmannahund (eller kanske högbåts-hund) kontra maskinist av 2:a graden".

Referatet ifrågasatte, om den eljest så fredliga hunden varit tillfälligt överretad.

Andra nyheter

För att ge litet av tidsatmosfären återges några andra nyheter: Den svenske tungviktsboxaren Olle Tandberg skall möta italienaren Spagnolo som kvalmatch för EM-match mot den engelske mästaren Woodcock.

Riksdagsman Ture Nerman motionerar om avskaffande av adelstitlarna. Vincent Auriol vald till president i Frankrike.

Slutligen hade krigshovrätten meddelat en dom, som bör ha varit av stort intresse i Karlskrona. En sjökadett hade nämligen blivit frikänd för att ha hållit handen i fickan, förmodligen rubricerat som tjänstefel, något som föranlett ingripande av marinpolis och ohörsamhet mot denna.

Styrelsens berättelse för 1996

Styrelsen för Föreningen Gamla Carlsrona har vid sammanträde den 7 januari 1997 beslutat avge följande berättelse över 1996 års verksamhet.

Styrelsen (sedan årsmötet den 21 mars)

Lennart Kloo	ordförande
Göran Kockum	sekreterare, matrikelansvarig
Stig Larson	sammankallande för stadsdelsombud
Mats Mårtensson	vice ordförande, filmansvarig
Åke Nordin	bildarkivarie
Sten A. Petersson	redaktör, protokollförare
Harry Svensson	arkivarie
Åke Ulvesjö	klubbmästare
Ingrid Yllenius	kassör
Marcus Broberg	suppleant
Marianne Eliasson	suppleant
Göran Mårtensson	suppleant
Åke Swärdh	suppleant

Adjungerade till styrelsen har varit Anders Abrahamsson, Gun Hansson och Barbro Lindh.

Revisorer

Eric Carlsson	ordinarie
Helén Hansson	ordinarie
Pia Abrahamsson	suppleant
Börje Persson	suppleant

Valberedning

Bert Svanstein	ordinarie, sammankallande
Gun Ekedahl	ordinarie
Gunnar Ekström	ordinarie
Wanja Magnusson	suppleant
Hans-Göran Rydberg	suppleant

Utskott, kommittéer

Utskott och kommittéer har varit organiserade inom styrelsen och verkat som under föregående år.

Styrelsens verksamhet

Styrelsen har haft nio protokollförda sammanträden.

Utskotts- och kommittésammanträden samt arbetssammankomster har därutöver ägt rum. Stadsdelsombuden har varit samlade en gång.

Ordföranden ingick i panelen vid en av Fysiska Planerares Riksförbund anordnad debatt den 26 mars på temat "Kan Blekinge utvecklas utan att förlora sin själ?".

Ordföranden har deltagit i sammanträden för planering av sommarens aktiviteter i Vämöparken och av samverkan med Landesheimatverband Mecklenburg – Vorpommern.

Samarbetet med den nyinrättade lokalhistoriska institutionen vid Chapmanskolan har inletts.

Styrelsen har varit representerad vid Blekinge hembygdsförbunds årsmöte och vid utbildning som anordnats av förbundet.

Ordföranden besökte i november konstnären Ivar Franke i Bromma, varvid föreningen erhöll en värdefull gåva, bestående av en oljemålning med Amiralitetsklockstapeln som motiv.

Styrelsen har genom kommittén för stadsplane- och byggnadsfrågor yttrat sig över ett flertal detaljplaneförslag samt agerat för bevarandet av den f d järnvägsstationen i Gullberna.

Ordföranden har till Sveriges hembygdsförbund och Blekinge hembygdsförbund överlämnat en redogörelse för vad föreningen gör i fråga om samverkan med skolor och högskolor.

Lokal press och radio har varit inbjudna till presentation den 20/3 av stipendiater och den 27/11 av årsboken.

Föreningens medlemstal

Den 31 december uppgick antalet betalande medlemmar till 4.593, vilket innebär en ökning sedan den 31 december 1995 med 113.

Årsavgiften

Medlemsavgiften har för 1996 varit oförändrad från närmast föregående år, d v s 35 kronor.

Årsmöte

Föreningens årsmöte ägde rum i Stadsbibliotekets hörsal torsdagen den 21 mars.

Mötet inleddes med ett musik- och bildspelsprogram om Nils Holgerssons resa genom Sverige, varigenom anknytning skedde till Sveriges hembygdsförbunds projekt under Hembygdens år.

Vid årsmötet avgick ur styrelsen de ordinarie ledamöterna Anders Abra-

hamsson, Wanja Magnusson och Hans-Göran Rydberg samt suppleanterna Marianne Gustavsson, Sture Söderström och Astrid Thiman.

Efter förhandlingarna utdelades stipendier à 10.000 kr ur Björkholmens Baldersfond till Sara Jefta och Hanna Tyrberg. Linda Johansson, som av studier på annan ort var förhindrad att närvara, hade av stipendiekommitén tilldelats 5.000 kronor ur Jultomtefonden.

Övriga aktiviteter

- 1/2 Föreläsning av Björn-Eyvind Swahn i Stadsbibliotekets hörsal (fullsatt).
- 14/4 Bussutfärd med besök på Asarums hembygdsmuseum och i Laxens Hus i Mörrum. Lunch på Hotel Walhalla. 107 deltagare.
- 1/5 Revelj i samarbete med Marinens musikkår och dess vänförening samt Björkholmens byalag.
- 9/5 Öppet hus i föreningslokalen under Kvinnor Kan-mässans "Kulturnatt".
- 6/6 Nationaldagen: medverkan med fanborg.
- 20/6 Lövmärknaden: Öppet hus i föreningslokalen; försäljning på Stortorget.
- 18/8 Hembygdens dag i Wämöparken: försäljning.
- 24/8 Filmvisning på Medborgarhuset i Stockholm.
- 29/8 Stadsvandring: besök på Polishuset och hos Räddningskåren.
- 3/10 Filmvisning i Militärhemmet för 280 personer.
- 21/11 "Staden som hembygd" i Stadsbibliotekets hörsal. Karlskrona kommuns förvaltningschefer medverkade. Fåtalig publik.
- 1/12 Julskyltning: Öppet hus i föreningslokalen. Stor anslutning.

Föreningslokalen har varit öppen för medlemmar onsdagar kl 17–19 under januari–april samt september–december. Lokalen har upplåtits till sammankomster för studiecirkel i ämnen inom föreningens intressesfär.

Ordföranden och andra ledamöter har vid ett 10-tal tillfällen i olika sammanhang medverkat med föredrag och filmvisning. Ex: Backaboskolan, Marinens officershögskola, Lions Club, Föreningen Hem och samhället, Postens seniorer, Karlskronaföreningen i Stockholm.

Vid invigningen i Båtmanskasernen den 27/4 av kommunens utställning av Erik Langemarks bilder från Fisktorget med omgivningar medverkade ordföranden med ett föredrag med diabilder. Stig Larson hade lånat ut sin modell av Saluhallen, vilken väckte stor beundran.

Under en timslång busstur i oktober berättade ordföranden om Karlskrona för ett 50-tal deltagare i en rikskonferens för befälsutbildningsrörelsen.

Under sommaren har förre ordföranden Bengt Garting svarat för information i Vega-Svens stuga i Vämöparken.

Under 1996 – Hembygdens år – genomfördes i hela riket projektet "Nils Holgerssons resa i nutid". Vid Blekinge hembygdsförbunds arrangemang i Karlskrona den 3 april medverkade föreningens ordförande med föredrag för skolklasser om Karlskrona på Nils Holgerssons tid. Händelserna på Fisktorget och Stortorget dokumenterades på videoband och fotografier av föreningens skicklige och pålitlige fotograf Gunnar Ekström.

Årsboken

Föreningens årsbok 1996, "Mitt 40-tal" av Greta Erhamn har tryckts av Abrahamsons Tryckeri AB i 920 exemplar. Medlemspriset är 130 kronor. Boken är ett fullödigt resultat av årslånga författarmödor och ett skickligt arbete vid tryckeriet; den har också rönt en välförtjänt försäljningsframgång.

Trycksaker

En 8-sidig färgbroschyr – producerad av Göran Kockum – med "PRESENTATION AV VÅRA BÖCKER, KORT, CARLSCRONAGRAM" har sänts ut till alla medlemmar, vilket har resulterat i många beställningar av våra produkter.

En ny vykortsserie om åtta sekelskiftesbilder har lanserats under året, liksom två nya julkortsmotiv.

Sparbanken har även detta år bekostat tryckningen av det kort, som delas ut till deltagare i reveljen den 1 maj. För vers och vinjetter på det populära kortet har som vanligt Bert Svanstein och Sven-Olof Bergström svarat.

Medlemsbladet

"Kaulskroniten", elfte årgången, har utkommit med två nummer à 32 sidor.

Gåvor, uppväktningar

Styrelsen har tacksamt mottagit ett betydande antal gåvor till föreningen.

Ett särskilt tack framföres till Eskil Nyström, som vid en konsert med Marinens hemvärnsmusikkår överlämnade partituret till den marsch, som han komponerat och tillägnat Föreningen Gamla Carlskrona.

En annan mycket värdefull gåva är den oljemålning, som konstnären Ivar Franke skänkt till föreningen.

En videofilm och 24 fotografier, varmed Gunnar Ekström dokumenterade arrangemangen i Karlskrona inom ramen för Nils Holgersson-projektet, har som gåva överlämnats till Sveriges hembygdsförbund och Blekinge hembygdsförbund.

H M Konungen uppväktades på 50-årsdagen med ett Carlscronagram.

Slutord

Under ett år, fyllt av aktiviteter – interna såväl som utåtriktade – har styrelsen kommit i beröring med en mycket stor mängd personer på skilda håll, t ex inom Blekinge hembygdsförbund, hembygds- och andra föreningar, vid våra museer, skolor, statliga och kommunala organ, banker och affärsföretag, försvarsmaktens enheter och lokalpressen.

För gott samarbete och angenäma kontakter i övrigt vill styrelsen till alla och envar framföra sitt varma tack.

Vi vill slutligen också tacka föreningens medlemmar, som genom god uppslutning och en positiv respons vid flertalet av våra arrangemang glatt och uppmuntrat oss i vår strävan att motsvara förtroendet att leda föreningen under år 1996.

Nils Holgersson – fiskare

Den goda fiskaren i Blekingska skärgården tittar ut över havet från bryggan i den gryende morgonen. I fjärran syns isrännan tydligt nyss bruten. "Får väl dra nytta av den" – han drar den tunga blekingsekan ut till rännan, andedräkten står vit/skägget frostigt. Fästningen Drottningsskär ligger där som uppstigen ur havet. Ruvande över gamla minnen, snart bara ett monument från gångna tider. Ekan blir tyngre och tyngre, känner skillnaden från unga dar då gick det lättare.

Med en duns får han ut ekan i rännan ror med invanda årtag till andra sidan, där han får upp den, och har en lång väg till havet och näten. En slurk kallt kaffe, en bit grovt bröd (ankarstock) ökar energin.

En del obrukbar fisk får havet tillbaka. Medan tankarna löper i samma fåror som de senare åren lagts djupare i hans inre. Hur ska fisket bli? Skall krafterna stå bi? Han drar den ännu tyngre ekan tillbaka – fångsten blev god!

Med fingrarna stela av köld, nedisad eka fortsätter han, det fryser på – rännan verkar långt borta. Tullkryssaren syns som en svag prick. Långt borta ser han sin brygga, ser en liten gestalt skymta. Han värms vid tanken på lilltösen, måste hon gå hem. Tankarna blir mer och mer oklara – måste jag orka, hur långt är det kvar? Han fortsätter av gammal vana, nästan utan medvetande. Nedisad uppifrån och ned när han sin brygga.

"Tack gode gud". Han sjunker ihop.

Nils Holgersson fiskare har kommit i hamn.

Maria Holgers

Karlskrona Flickskolas Kamratförening

50 år

av Anita Andersson och Ragnhild Elmberg

På dåvarande rektor Anna Jörnstedts förslag vid en kamratfest i Kommunala Flickskolan bildades en Kamratförening den 7 december 1946. De elever, som erhållit avgångsbetyg från skolan erbjöds vara medlemmar och årsavgiften bestämdes till 2 kronor per år.

1946 var ett år, som hela världen säkerligen kommer ihåg. Det hade äntligen blivit fred i världen och Sveriges gränser öppnades. De svenskar, som ville se världen, eller det som fanns kvar av den, fick tillfälle att resa, på samma gång som våra gränser öppnades för alla de krigets offer, som behövde komma hit för vård. Ingen av oss över 10 år glömmer väl de skaror av utarmade människor, som kom hit i bussar eller med tåg. Men det är inte detta denna lilla historiken skall handla om.

För oss svenska ungdomar, som fått leva i fred med oavbruten skolgång med tillgång till mat (om än ransonerad) öppnades världen. Vi fick tillgång att resa. Skolresorna blev lite längre än vad vi var vana vid. De flesta gick till Danmark, för längre kunde man knappast sträcka sig. För dem som ville studera fanns bättre möjligheter både i Sverige och utomlands och de som ville skaffa arbete hade inga problem. Hade man som vi fått "språklig utbildning" kunde man söka och få arbete var man ville.

Sedan dess har 50 år gått! Hur det är ställt med den s.k. världsfreden vet vi alla liksom hur eländig arbetsmarknaden är!

Men KAMRATFÖRENINGEN består. Oförändrad!!! Årsavgiften har visserligen fått höjas först till 10 kronor och senare till 25 kronor per år. Vi är cirka 400 medlemmar, men tyvärr är det svårt att räkna med yngre nya medlemmar, då sista kullen lämnade skolan 1971.

Syftet med årsavgiften var att den skulle samlas till ett kapital och att då detta uppgick till 2000 kronor, räntan på kapitalet skulle gå till premier i bokform till skolans duktiga elever. Första beloppet, som kom att gå till premier var 200 kronor och året var 1955. 1994 hade beloppet stigit till 2000 kronor per elev. Då skolverksamheten upphörde, fick premierna utgå som stipendier till f.d. elever, medlemmar i Kamratföreningen, vilka valt att studera vidare i sina yrken. De senaste stipendierna 1994 var som sagt 2000 kronor och gick till Sonja Lindström och Märta Holm. Efter 1994 har ingen av föreningens medlemmar begärt stipendier, men chansen finns fortfarande.

Foto från årsmötet 1967 i Flickskolans aula. Främre raden från vänster: Maj Norrsjö, Disa Skantze, Anna-Stina Qvarlander, Ingrid Porshed, Anna-Lisa Wetterstrand och Brita Palfors. 2. raden från vänster bl.a. Anna-Lisa Roselius, Maria Nobling, Margareta Ede och längst till höger Edith Hainer. 3.e raden: syns bl.a. Elisabeth Gordon och Vivan Grönlund.

Som alla föreningar har vi en styrelse. Vår nuvarande ordförande är Birgitta Mattsson med avgångsår 1956 från skolan. Sedan har vi Ulla Sandmark, Ranghild Elmberg, Anna-Brit Brandt, Birgitta Larsson, Kerstin Havby-Ohlsson, Ingrid Clausen, Eva-Charlotte Cronberg, Sonja Lindström och Maj Schöldstedt-Peterson i styrelsen.

Vi har också haft verkliga eldsjälar i föreningen. Ingrid Porshed var ordförande åren 1947 – 1981 och Disa Skantze en drivande sekreterare åren 1947 – 1979.

En medlem, som varit föreningen trogen hela tiden ända till sin bortgång var Elisabeth Gordon. Sällan försummade hon ett möte eller sammankomst. Vid en middag vi hade i Stadsförsamlingens församlingshem talade hon om att det var 60 år sedan hon slutade skolan och att hon tyvärr var ensam kvar i sin klass. Vi övriga medlemmar tog upp en varm och spontan applåd för en så trogen medlem.

Många är de namn, som fladdrar förbi när vi bläddrar i våra gamla protokoll, som finns väl samlade hos Ranghild Elmberg. Vi hittar Anna-Lisa Wetterstrand, Anna-Stina Qvarlander, Maria Nobling, Ingrid Falck, Aina Rönnå, ja listan kunde göras mycket, mycket längre.

Vi läser protokoll och erinrar oss utfärder och sammankomster. Våra lärare var alltid inbjudna och flera gånger kom de med. Det var flera gånger återseendets glädje. Man hade ju tyckt att de var "gamla" redan som skolflicka och så kom de flera år efter pigga och nytra.

En gång om året träffas vi och har årsmöte, ca 50 medlemmar brukar infinna sig. I samband med detta årsmöte anordnas vart fjärde år en utfärd i Karlskronas omgivning, vilket är mycket uppskattat av medlemmarna, särskilt de som kommer från övriga landet och inte har besökt hemstaden på länge. Kungsholmen och Drottningsskär har bl.a. varit omtyckt mål. Efteråt samlas vi till samkväm och middag på någon trevlig restaurang. Våra f.d. lärare har inbjudits såsom Elsa Kindblad, Agnes Abrahamsson och Ebba Hellström.

Första sammankomsten med middag och efterföljande utfärd hittar vi redan under 50-talets början. Den ägde rum på Frimurarehotellet. 1962 är det noterat att sammankomsten var på Ronneby Brunn med ett 80-tal medlemmar.

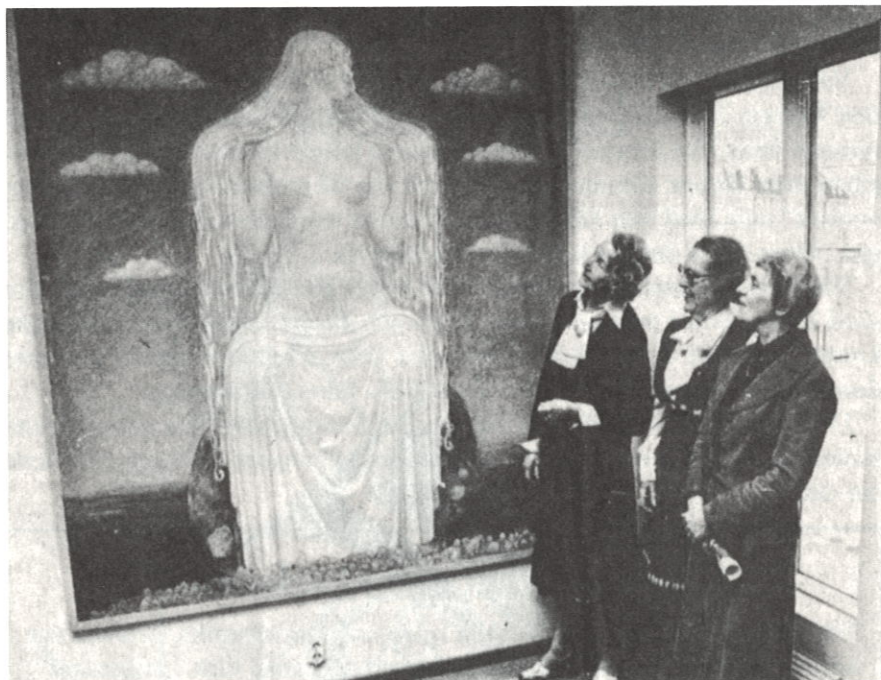
Sitt 25-årsjubileum som avgångsklass firade 1950 års elever vid vårt "storkalas" på Svarta Börsen 1975 tillsammans med sin klassföreståndare Ebba Hellström. Vid det tillfället tillfördes Kamratföreningen ett flertal nya medlemmar just från den klassen.

Vi ser att 1991 års möte hölls på "Gåsefjärden" ett fartyg som utgjorde ett relativt nytt inslag i Karlskronas stadsbild.

Dessa sammankomster är väldigt trevliga. Det hörs "kommer Du ihåg" och "Himmel är det DU" kors och tvärs mellan borden. Minnena är många. Trevliga och tråkiga historier korsar varandra, de trevliga är i flertal. Bl.a. kommer vi ihåg hur vi i skolköket under kriget fick lära oss konservera frukt i glasburkar med gummiringar i skolans konserveringsapparat. Många konserveringsburkar har burits ut från det skolköket!

En fånig liten historia var att rektor Jörnstedt förbjöd oss att bära s.k. kalott på huvudet. Det var ju modernt på 40-talet och man tyckte det var flott, men en flickskoleflicka skulle ha skolmössa. I alla fall i nådens år 1945! Något år introducerades skolrockar, som något slags uniform. Några mörkblå historier med vit krage och emblem på bröstfickan. Om de var populära kan jag inte säga, men vi såg ju alla lika ut även om man kan undra hur man med den tidens tvättmöjligheter kunde tvätta rockarna mellan skoldagarna.

Alla flickskolans elever har varje morgon i minst sju år suttit och tittat på John Bauers vackra tavla "Freja". Den hängde längst fram och var blickfånget vid morgonsamlingarna. De sista åren skolan existerade fick eleverna flytta till Chapmansskolan och "Freja" fick följa med och hängde då i

Elsa Kindblad, Aina Rönnå och Anna-Stina Qvarlander från Flickskolans kamratförening överlämnar det i flera avseenden stora John Bauer-verket "Freja" i Blekinge Museums förvar. Målningen är ett av Karlskronas värdefullaste konstverk. Det har lånats ut en gång till den stora minnesutställningen över sagokonstnären. Foto: Bengt Pettersson.

dess lärarrum. Tack vara ett energiskt arbete av Greta Allander och Margit Thernström kom tavlan genom kamratföreningens försorg att 1981 överlämnas till Blekinge Läns Museum och finns numera på en värdig plats.

1966 kom Elsa Johanssons "Historik över Flickskolan" och som den tidigare hette Fischerströmska skolan. Anna Fischerström kallades föreståndare eller av flickorna av "tant Anna". Hon avgick från skolan med pension redan 1909. Då hon avled restes en vacker gravvård av tidigare elever. År 1963 upphörde vad vi kan förstå av gamla protokoll, släktingarna att vårda graven, varför Flickskolans kamratförening åtog sig att betala för underhållet. Detta varade till 1985, då Kyrkogårdsförvaltningen i en skrivelse lät oss förstå att den vackra stenen skulle få stå kvar kostnadsfritt. Den finns kvar ännu, 25 år efter skolans upphörande.

Vår skola har haft fyra rektorer. Anna Fischerström 1897 – 1909, Hanna Andersson 1910 – 1933, Anna Jörnstedt 1934 – 1958 och Elsa Kindblad

1959 – 1971. Det är de två senare, som vi nuvarande medlemmar i Kamratföreningen mest minns som vår rektor.

Vår gamla skola bestod i 74 år från 1897 till 1971. Det är en hel kvinnoålder! Många, både lärare och elever har arbetat och kämpat där. Tusentals minnen finns. Om de gamla gallergrindarna kunde berätta om alla levnadsglada unga flickor, som marscherat ut på väg till avslutning i f.d. "Pojkläroverkets" aula med vita klänningar, blommor om halsen och svenska flaggan i täten, hade det blivit en milslång historia.

Vår Kamratförening har bestått i 50 år. Vi medlemmar hoppas att den skall finnas kvar i många, många år än och att det med tiden finns yngre krafter, som vill ta vid då vi äldre faller ifrån. Förhoppningsvis kommer den att leva kvar så länge en flickskoleflicka finns och minns.

Det måste vara MINST 25 år till, så att föreningen blir lika gammal som skolan, ja till och med äldre. Ni flickor med avgångsår 1970 och 1971 lova oss det.

Gåva: Emottages tacksamt

1995 års bokslut gav ett underskott ur likviditetssynpunkt. Orsaken var kostnaderna för årsboken "En stadsvandring med Erik Langemark", 451.000:–. Även 1996 års bokslut visade på ett tämligen kraftigt underskott. Dess orsak var att föreningsmedlemmarna helt kostnadsfritt kunde delta i samtliga program och utflykter. En prognos för 1997 visar att vår verksamhet även detta år kommer att visa ett underskott, p.g.a. fördubblade hyreskostnader.

Vår förening är Sveriges största hembygdsförening med 4.600 medlemmar. Det är styrelsens strävan att leva upp till detta epitet. En normal åtgärd är att öka medlemsavgifterna. Erfarenheterna visar emellertid att man tappar medlemmar om så sker.

Vår strävan är nu att vända denna negativa ekonomiska trend. Därför

VÄDJAR VI TILL VÅRA MEDLEMMAR

att bistå föreningen med ett bidrag i samband med att medlemsavgifterna inbetalas. Inbetalningskortet är så utformade att gåva kan erläggas med 200:–, 100:– eller valfritt belopp.

Till medlemmar som bistår vår verksamhet med belopp om 100:– eller högre visar vi vår tacksamhet genom att tillsända Er en av föreningens böcker – i paritet med gåvans storlek.

Styrelsen